

un divan al pati | JOAN GIBERT SALESAS

Mal d'escola

Pennac diu: «Sí, jo era un mal alumne. Cada vespre de la meva infància tornava a casa perseguit per l'escola. Les meves notes deixaven clara la reprovació del meus mestres.»

Mal d'escola és el títol d'un magnífic llibre escrit per Daniel Pennac, un autor que, de petit, a l'escola havia estat un autèntic cap de suro i que al capdavall va esdevenir novel·lista i professor d'institut. Què va fer possible el miracle? El llibre, amè, fresc i divertit, ens aporta un generós ventall de pistes que us convidem a explorar. Es tracta d'una lectura altament recomanable per a tots els qui desesperen davant els impossibles del dia a dia. Els miracles existeixen? Sí, sempre que hi hagi allí algú que els faci possibles. Es tracta, en tots els casos, de no donar mai res per perdut. Aquesta petita indicació serveix tant per als pares, mestres i professors, com per a tots aquells que tenen alguna responsabilitat amb joves i infants.

- Els mals alumnes no vénen mai sols a l'escola. Allò que entra a la classe és una ceba: capes de malestar, de por, de neguit. Vénen amb el seu cos a mig fer i la seva família a coll, a la motxilla.

Pennac diu de si mateix: «Sí, jo era un mal alumne. Cada vespre de la meva infància tornava a casa perseguit per l'escola. Les meves notes deixaven clara la reprovació dels meus mestres. Quan no era l'últim de la classe, és que n'era el penúltim... Obtús per a l'aritmètica d'entrada, per a les matemàtiques després, profundament negat per a l'ortografia, incapaç de memoritzar les dates i de localitzar els llocs geogràfics, inepte per a l'aprenentatge de les llengües estrangeres, considerat mandrós (lliçons no apreses, deures sense fer), m'enduïa a casa uns resultats lamentables que no compensaven ni la música, ni l'esport, ni cap altra activitat.» El retrat es correspon amb el d'un d'aquells alumnes que alguns professors fressen per espolsar-se de sobre. Què és allò que li va permetre sortir del pou? El mateix autor n'apunta tres possibles respostes. La primera va venir de la mà d'un professor de francès a qui anomena «el meu primer salvador». Cansat d'un marrec de catorze anys que no parava d'inventar-se excuses per justificar que no havia estudiat ni fet els deures, el va sorprendre amb un encàrrec inesperat. Passant per alt les seves dificultats amb l'ortografia, el va alliberar de fer redaccions i li va encarregar una novel·la. Aquest professor era un ancià que havia vist en Pennacchioni el narrador que l'habitava. L'encàrrec d'aquesta

El llibre de Daniel Pennac, *Mal d'escola*, és d'una lectura altament recomanable per a tots els qui desesperen davant els impossibles del dia a dia.

novel·la va ser el primer treball que va aconseguir desvetllar el seu entusiasme: «[...] per fi existia escolarment als ulls d'algú.» Aquest professor, que mai no el va deixar de costat, li tornava corregits cada dia els fulls que el jove Pennac li anava lliurant i aprofitava per animar-lo en la lectura: «Jo no sabia, aleshores, que la lectura em salvaria.» Fou així com aquest noi, negat per a l'aprenentatge de la lectura i l'escriptura, va convertir-se en un lector entusiasta. Un altre element de la metamorfosi que al seu parer va influir decisivament en el canvi de rumb de la seva vida estudiantil no va ser la pedagogia sinó l'amor. Que una noia es fixés en ell i que el triés entre tots els altres va constituir una veritable revolució: «[...] per fi una noia m'estimava! Per primera vegada a la vida existia als ulls d'una dona, estimava i m'estimaven», «Deixar anar la ploma, volar amb les meves pròpies ales, al meu propi cel! No volia pas res més. I que la meva amiga em continués estimant.» El tercer factor decisiu va arribar de la mà d'un professor de filosofia, pare d'uns companys d'adolescència, que cada cop que s'assabentava que havia fracassat en els exàmens finals de batxillerat el convidava a un restaurant excel·lent on «intentava convèncer-me que cadascú va al seu ritme i que jo, senzillament, tenia una eclosió retardada». No us explicaré la resta d'una novel·la autobiogràfica adquirida que podeu degustar tranquil·lament a casa. Intentaré, això

sí, posar en relleu aquests tres elements que, en el cas de Pennac, van canviar el rumb de la seva existència. Uns elements que podríem resumir així: existir als ulls d'un professor, existir al cor d'una dona i trobar en els moments difícils algú capaç de transmetre't confiança.

- La classe no pot començar fins que no deixin el fardell a terra i no haguem pelat la ceba. Sovint n'hi ha prou amb una mirada, una paraula amable, una frase d'adult confiat, per dissoldre aquestes penes.

L'autor ens ho diu així: «Els mals alumnes no vénen mai sols a l'escola. Allò que entra a la classe és una ceba: capes de malestar, de por, de neguit. Vénen amb el seu cos a mig fer i la seva família a coll, a la motxilla. En realitat, la classe no pot començar fins que no deixin el fardell a terra i no haguem pelat la ceba. Sovint n'hi ha prou amb una mirada, una paraula amable, una frase d'adult confiat, per dissoldre aquestes penes.»

opinió | JOSEP BOFARULL

Hi ha crisi econòmica? (i 3)

De setmana a setmana la crisi s'accentua. Ho fan palès les xifres de l'atur, que creix imparable. Hem arribat als tres milions i mig d'aturats. I si no hi ha treball la font d'ingressos de la família s'estronca. Al costat d'aquesta gràfica ascendent, una altra que la fa tràgica: d'aquests sense feina, un milió ja no cobren cap subsidi. Aquesta lamentable situació em fa pensar en els punts que se segueixen.

Sisè. El primer i més urgent, i inajornable, és la solidaritat obligada de la justícia. Les persones en atur, quan treballaven, van fer la seva contribució personal a la riquesa del país i de les empreses. El treball és més important i necessari que el capital. A més, van aportar la seva obligatòria cotització. Tant per una cosa com per l'altra, ara tenen dret al subsidi. El primer és viure i després, la resta. Les administracions són les responsables d'atendre amb preferència els més desvalguts. És de justícia. Els qui manen, aquí i a Madrid, es proclamen socialistes... Suposo que són dels «autèntics», dels qui tenen —així ha de ser— la persona com a prioritat. A més, com s'ha demostrat, de recursos econòmics, en tenen. Moltes despeses sumptuàries, militars i de vanitat política es poden suprimir.

Setè. M'escruix pensar que no existís Càritas en cada parròquia petita o gran i en les grans concentracions urbanes i barriades. I tantes altres organitzacions d'ajuda immediata pertot arreu.

- Ningú es pot desentendre de la solidaritat. Si podem, cal augmentar l'ajuda econòmica a algun dels molts organismes que fan labor social

Aquests dies s'ha presentat un estudi promogut per la Generalitat de Catalunya sobre els serveis socials que presten els religiosos i religioses a Catalunya. S'hi comptabilitzen 776 serveis de 14 tipus diferents. L'estudi té aquest títol tan significatiu, *Al servei de servir*. Es reconeix aquesta ingent labor d'«atenció immediata en situacions on no es pot esperar la paperassa de l'administració» (Joan Estruch, director de l'estudi) d'«homes i dones que mai han vist la seva activitat com el seu futur sinó com el futur dels altres. Fan més companyia que els diners, donen més escalf que les prestacions» (Josep-Lluís Carod-Rovira, vicepresident del govern). Són tots ells voluntaris i l'esperit, que posen en el seu servei, és vocacional, discret, gratuït i lluny de tota exhibició.

Ningú es pot desentendre de la solidaritat. Si podem, cal augmentar l'ajuda econòmica a algun dels molts organismes que fan labor social. Fins podem plantejar-nos la possibilitat d'oferir part del temps lliure personal en alguns d'aquests serveis que es presten a la nostra ciutat.

I certament «el que està a l'abast de la gran majoria de nosaltres és complir els deures morals en l'àmbit de les nostres economies. Hem de practicar «virtuts econòmiques», com ara el realisme enfront de l'ambició esbojarrada, la transparència i l'honradesa en les nostres operacions comercials o financeres, l'endeutament en allò realment necessari i en funció de les nostres possibilitats reals, fugir de l'especulació abusiva, i en tot cas denunciar-la, evitar el consumisme compulsiu...» (bisbe Agustí Cortés)

Si constatem que «l'arrel de la crisi econòmica està en el greu i preocupant buit moral», només un reforçament moral de la justícia i de la solidaritat farà possible aprendre la lliçó de la crisi. No hauríem de permetre, de cap manera, que «la conveniència o el benefici particular propis siguin la darrera norma moral, sinó allò que objectivament és bo i just» (*id.*), perquè per nosaltres és indiscutible el destí universal del béns.